

Спогади ветерана Яна Карасевича

Війна залишила нам в пам'ять тисячі героїчних сторінок. Перелистуючи їх, серце неодразу завмирає, коли ми перечитуємо героїчні подвиги. І навіть закрадається злість до ворога, який нещадно нищив не тільки сім'ї, села, міста, а й цілі народи. Але, несучи в собі цю святую біль, цю світлу пам'ять, чи не забуваємо інколи про героїв у наших родинях, які також зробили чималий внесок у велику Перемогу. *Henis nisim am, consequis et, velesequis*

У кожного фронтовика є свої спогади про Велику Вітчизняну війну. Є вони і у ветерана Яна Антоновича Карасевича. Про ті дні він згадує зі сльозами на очах, адже не раз доводилося бути на кону між життям і смертю. Розповідає: «На фронт мене забрали у січні 1942 року, коли виповнилося двадцять. Спочатку в листопаді 41-го привезли в Тамбов, а потім у Киров, де обмундирували, а вже звідти пішки відправили у Пензу. На дворі починалися перші заморозки. А ми були одягнені лише в шинелі, гімнастерки і пілотки. Леденіли від холоду, бо дорога була далекою. Поселили нас у невеличкому селі неподалік Пензи. Там цілий місяць проходили навчання. У вечері ходили до лісу, пиляли молоденькі дубки, щоб було чим хату протопити. Жили з хазяйкою, дуже хороша жінка була, як матір. Оскільки продукти нам давали з колгоспу, то вона і хліба спече, і юшки зварить. Та й ми чим могли допомагали їй по господарству. Під Новий рік відправили нас на станцію, яка знаходилася за 40 км від Пензи. На той час почалися сильні заметілі. Знесилені від холоду і голоду по дорозі натрапили на лісництво, де зігрілися, повечеряли і переночували. Наступного дня знову вирушили у дорогу. Діставшись до станції, ще два дні чекали на потяг».

Юних солдатів привезли у військовий формувальний табір. Дали теплий одяг, лише з валянками було скрутно, тому доводилося ходити у чоботях. «Ось тут і розпочалися справжні навчання», - пригадує ветеран. - У руках з гранатометом

мене кинули на передову. В коловерті пострілів і вибухів я йшов вперед. Не було ні страху, ні жалю, в моїм серці була шльоквита байдужість до смерті. Бо саме там я зрозумів, що не ми керуємо власними долями, а Господь».

Далі була Балаклія, Саринкі, які звільняв від німецької окупації. У квітні юнака направили у полкову школу. І там потрапив під обстріли, бо не раз відправляли на передову. Та раптом захворів, як виявилось гостре запалення легень. Тоді Яна Карасевича відвезли до госпіталю, що знаходився в Ізюмі. 10 квітня 1942 -го (після одужання) знову відправляють в ту ж саму школу навчатися на командира кулеметного відділення.

18 травня 42-го ветеран ніколи не забуде, бо саме тоді потрапив у полон. Як усе було пригадує: «Нас відправили займати оборону на західний берег річки Донець. Дивлюся, а там 20-30 км стернове поле. Надворі сутеніє, підмоги немає і набої закінчилися. Тому залишався єдиний вихід - окопуватися. Солдати рили землю тим, що потрапляло до рук. У когось була ложка, в когось ніж. Цілу ніч копали. Змучені, безсилі сиділи у засаді. І кожен знав, що тут нам кінець. Адже з однієї сторони наступали німці з гранатометами, сунули танки, а по другу сторону глибока річка. Командир загинув, не було кому видавати накази. Тому багато хто стрибав у річку з надією врятуватися. Проте окупанти стріляли й по воді, яка ставала червоною від крові. На березі нас узяли в полон. Поранених одразу дострілювали.

Так під прицілом німців ми рухалася у Слов'янськ. Опісля були переправлені в Житомир, у табір для полонених, а згодом і у Варшаву (м. Седльце)».

Наприкінці 1942-го військово-полонених погрузили на пароплав і відправили у Норвегію. Далі в Кіркінес, Нарвік. Увесь цей час доводилося важко працювати: копати і грузити каміння, пісок. «Ми були голодними, змученими... могли два дні бути без їжі. Увесь час знаходилися на волосині від смерті. Краще б загинув у бою, ніж від руки ворогів у полоні - думав, а коли засинав, снилися материнські очі, відчував її широкую молитву, у якій вона просила за мене Господа, не знаючи, живий я, чи мертвий. Прокладаючись розумів, що треба жити...»

У полоні, гіршому за пекло, Ян Антонович пробув два роки. Але то був лише початок, найстрашніше чекало попереду. У жовтні 44-го, коли радянська армія приступила до звільнення Північної Норвегії від фашистських завойовників,

гітлерівці

використали цей корабель і ще кілька інших для евакуації своїх військ і техніки. Для перехвату англійське командування відправило авіаносець. Отож зранку, 27 листопада, у проточі між

островами Тьєтта і Ресою було помічено групу суден, в тому числі і «Рігель». Об 11 годині англійські літаки нанесли удар по кораблях. Три бомби влучили в «Рігель», на борту якого знаходилися не фашисти, а 2248 радянських і югославських військовополонених. Одна із бомб поцілила в капітанський місток і пробила пароплав наскрізь. Розпочався пожежа, на судні вирувало справжнє пекло. Не багатьом вдалося врятуватися. Із пасажирів судна вижило тільки 415 осіб, серед них був і Ян Карасевич. Він майже не пам'ятає, як вибрався із вогняного судна, адже усе відбувалося миттєво:

«Я винирнув на поверхню і почав шукати, за що б ухопитися. Коли враз побачив солдата, який тримався за залізний щит. Він подав мені руку і спробував витягнути на поверхню. Та несподівано гаряча хвиля обпекла мені обличчя. Як виявилось, то була розпечена фарба із палаючого корабля. Біль був нестерпним. Разом із тим солдатом ми почали плисти до берега. Дісталися до землі лише вночі. На березі горіло багаття, біля якого сиділи ушліпі солдати. Вони поступилися місцем, щоб ми змогли зігрітися, та принесли харчів. На ранок за нами прибув тральщик.»

Яну Карасевичу минуло 90 років, а ці події не забуваються. Часто ночами сняться йому ті дні лихоліття, які довелося пережити і залишитися в живих. Тепер розповідає про це своїм внукам, бо переконаний, що нащадки повинні знати історію Великої Вітчизняної війни, бо без минулого немає майбутнього.

